

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgr Izabeli Huzarskiej – Rynasiewicz o tytule:

Sprawczy oraz wspólnotowy klimat w klubie sportowym, a postawy i rezultaty zawodników dyscyplin indywidualnych i drużynowych

Promotor: dr hab. Paweł Jurek, prof. UG

Promotor pomocniczy: dr hab. Dagmara Budnik – Przybylska, prof. UG.

Przedłożona do recenzji rozprawa doktorska podejmuje ważną, aktualną i naukowo uzasadnioną problematykę klimatu psychologicznego w środowisku sportowym. Autorka koncentruje się na analizie sposobu postrzegania klimatu w klubie sportowym przez zawodników reprezentujących zarówno dyscypliny indywidualne, jak i zespołowe. Problematyka ta wpisuje się w istotny nurt badań współczesnej psychologii sportu, koncentrujący się na psychospołecznych uwarunkowaniach funkcjonowania sportowców, a także na roli środowiska społecznego w kształtowaniu ich efektywności, motywacji oraz jakości relacji interpersonalnych w kontekście treningowym i rywalizacyjnym.

Na szczególne podkreślenie zasługuje również nowatorski aspekt analizowanej problematyki, polegający na uwzględnieniu funkcjonowania sportowców reprezentujących dyscypliny indywidualne w ramach klubu sportowego rozumianego jako organizacja społeczna. W dotychczasowych badaniach z zakresu psychologii sportu zagadnienie klimatu psychologicznego analizowane było przede wszystkim w kontekście zespołów i drużyn sportowych, natomiast pomijano w badaniach zawodników dyscyplin indywidualnych funkcjonujących w strukturach klubowych. Tym samym podjęta w pracy perspektywa badawcza stanowi wartościowe poszerzenie dotychczasowych kierunków badań w tym obszarze i jest nowatorska.

Na szczególne podkreślenie zasługuje również rozmach i skala przedsięwzięcia badawczego, które wyraźnie wykraczają poza standardowe ramy rozpraw doktorskich w tej dyscyplinie naukowej. Autorka zrealizowała wieloetapowy projekt empiryczny obejmujący

badanie pilotażowe (N = 106), badanie walidacyjne o bardzo dużej liczebności próby (N = 523) oraz kolejne badania analizujące zależności pomiędzy kluczowymi zmiennymi (N = 189). Tak rozbudowany projekt badawczy pozwolił na wszechstronne i pogłębione ujęcie analizowanej problematyki oraz znacząco wzmacnia wartość poznawczą uzyskanych wyników.

Na równie bardzo wysoką ocenę zasługuje poziom zaawansowania zastosowanych analiz statystycznych, które zostały przeprowadzone z dużą starannością metodologiczną i znaczną wnikliwością interpretacyjną. Autorka wykazuje bardzo dobre przygotowanie metodologiczne oraz swobodę w posługiwaniu się zaawansowanymi narzędziami analizy danych, wykraczającymi poza podstawowe procedury statystyczne. Szczególnie wartościowe jest zastosowanie analiz pozwalających na identyfikację złożonych relacji pomiędzy zmiennymi, w tym analiz mediacyjnych i moderacyjnych, co umożliwia pogłębione rozpoznanie mechanizmów psychologicznych funkcjonujących w środowisku sportowym. Wnikliwość przeprowadzonych analiz oraz poziom ich opracowania należy uznać za jeden z wyraźnych atutów ocenianej rozprawy.

Głównym celem pracy była eksploracja wspólnotowego oraz sprawczego wymiaru klimatu psychologicznego w klubie sportowym, a także analiza ich związków z efektywnością zawodników, stylem przywództwa prezentowanym przez trenerów, orientacją sportową oraz wybranymi zmiennymi demograficznymi. Na uwagę zasługuje również fakt, że rozprawa obejmuje etap konstrukcji oraz psychometrycznej walidacji narzędzia służącego do pomiaru klimatu psychologicznego w klubie sportowym. Uzyskane wskaźniki rzetelności dla wyodrębnionych wymiarów klimatu można uznać za satysfakcjonujące, co potwierdza poprawność przygotowania narzędzia oraz solidność przeprowadzonych analiz empirycznych.

Rozprawa doktorska liczy 217 stron wraz z załącznikami i ma przejrzystą oraz logiczną strukturę, odpowiadającą standardom prac empirycznych w psychologii. Układ pracy podporządkowany jest konsekwentnej realizacji przyjętych celów badawczych i obejmuje część teoretyczną, metodologiczną, empiryczną oraz syntetyzującą. Praca została ponadto uzupełniona o rozbudowane zestawienia tabel (32 tabele), rysunków (4 rysunki) i rycin (3 ryciny) dokumentujących przebieg oraz wyniki analiz statystycznych.

Pomimo bardzo wysokiej oceny całości rozprawy, pozwolę sobie na przedstawienie kilku bardziej szczegółowych uwag odnoszących się do poszczególnych jej części. Uwagi te mają przede wszystkim charakter doprecyzowujący, redakcyjny i terminologiczny, a także mogą stanowić punkt wyjścia do dalszej dyskusji naukowej.

Część teoretyczna rozprawy obejmuje dwa pierwsze rozdziały. W rozdziale pierwszym Autorka przedstawia charakterystykę funkcjonowania klubu sportowego w Polsce, omawiając jego definicję, strukturę organizacyjną, sposób finansowania oraz rolę sportowca w strukturach klubowych. W analizowanym rozdziale pojawiają się również drobne kwestie, które w moim odczuciu wymagają doprecyzowania. Na stronie 21, w drugim akapicie, przedostatnie zdanie jest dla mnie nie do końca zrozumiałe: „Występują również czynniki modyfikujące zaangażowanie oraz dobrostan zawodników (...). Jako czynnik środowiskowy przyczyniać się on może do poziomu wykonania zadania sportowego (...)”. Nie jest jasne, jakie konkretnie czynniki ma na myśli Autorka oraz do jakiego elementu środowiska sportowego odnosi się przytoczone stwierdzenie, dlatego fragment ten wymaga doprecyzowania. W następnym paragrafie tego podrozdziału pominięta została natomiast ważna rola trenera w kształtowaniu skuteczności działań zespołu, mimo że Autorka odwołuje się do pracy Panfila (1990). Wydaje się zasadne wyraźniejsze zaakcentowanie tej kwestii, zwłaszcza że rola przywództwa trenerskiego stanowi jeden z istotnych elementów analiz podejmowanych w dalszych częściach rozprawy. W rozdziale pojawiają się również sformułowania, które w mojej ocenie nie do końca odpowiadają kontekstowi sportowemu lub wymagają doprecyzowania terminologicznego. Przykładowo: sformułowanie „rzeczywista organizacja treningu sportowego” (s. 22) można byłoby zastąpić określeniem „struktura treningu sportowego”; wyrażenie „zawodnicy przygotowani do specjalnych zadań” (s. 22) ma konotacje raczej wojskowe; w kontekście sportowym bardziej adekwatne wydaje się określenie „zawodnicy przygotowani do realizacji zadań wynikających ze specyfiki dyscypliny”; sformułowanie „właściwości specyficzne w konkretnej dyscyplinie” (s. 24) można byłoby zastąpić bardziej precyzyjnym określeniem „cechy motoryczne istotne dla danej dyscypliny sportowej”.

W omawianym rozdziale znajdują się także stosunkowo obszerne fragmenty opisowe, które w mojej ocenie wymagałyby szerszego oparcia w literaturze przedmiotu, w tym także w nowszych opracowaniach. W przywoływanych fragmentach pojawiają się bowiem przede wszystkim pozycje nieco starsze (np. Makurat, 1995; Moran, 2001; Całek, 2009), dlatego wskazane byłoby uzupełnienie tej części pracy o bardziej aktualne źródła literaturowe. Również niezrozumiały jest dla mnie fragment ze strony 24 niniejszego rozdziału: „Są to przede wszystkim: nawyki ruchowe mające specjalne znaczenie w strukturze czynność sportowca, umiejętności techniczne, pozwalające właściwie funkcjonować w danej dyscyplinie sportu, wysoki stopień rozwoju cech jakościowych szeregu psychicznych, napięcie motywacyjno-

emocjonalne, dzięki czemu zawodnik dąży do zwycięstwa, co wyraża się w ciągłym dążeniu do doskonałości (Makurat...) (...)”.

Rozdział drugi poświęcony jest problematyce postrzeganego klimatu psychologicznego w sporcie, ze szczególnym uwzględnieniem klimatu motywacyjnego oraz jego uwarunkowań. W tej części pracy omówiono także koncepcję klimatu sprawczego i wspólnotowego w sporcie oraz przedstawiono wybrane korelaty klimatu sportowego, takie jak samoocena efektywności sportowej, orientacja rywalizacyjna oraz rola i przywództwo trenera w kształtowaniu środowiska sportowego. Mam kilka uwag:

- na stronie 28 Autorka rozpoczyna podrozdział 2.1.3., w którym podejmuje rozważania dotyczące samoregulacji oraz trzech podstawowych potrzeb psychologicznych człowieka: autonomii, kompetencji i relacyjności. Konstrukty te stanowią centralny element Teorii Autodeterminacji opracowanej przez Deciego i Ryana (1985). Należy jednak zauważyć, że mimo iż Autorka odwołuje się do pojęć bezpośrednio wywodzących się z tej teorii, nie została ona w tym miejscu wyraźnie przywołana ani odpowiednio zacytowana. Jest to o tyle istotne, że Teoria Autodeterminacji stanowi podstawową ramę teoretyczną dla opisu i definiowania trzech fundamentalnych potrzeb psychologicznych, które w literaturze przedmiotu znajdują szerokie zastosowanie, również w kontekście funkcjonowania człowieka w sporcie.

- na stronie 29 w pierwszym akapicie jest zdanie: „W badaniach osadzonych w tematyce sportu wyróżniono teorię klimatu motywacyjnego (...)” – kto jest jej autorem?.

- na stronie 32 Doktorantka pisze: „Pozwala wykryć źródła satysfakcji w sporcie zespołowym, strategię osiągnięć, postrzegane cele sportu i koncepcje umiejscowienia kompetencji”- co ma Autorka na myśli pisząc koncepcje umiejscowienia kompetencji?.

- na stronie 33 Autorka cytuje koncepcję „Big Two”, czy jej autorami są Abele i Wojciszke? Czy tą teorię tylko opisują?

- sformułowanie na stronie 34 w drugim akapicie: „(...) ciepłym myśleniu o innych”- zwrot potoczny.

- na stronie 38 jest zdanie: „Teoria samodeterminacji prezentuje też różne motywy, które są podłożem motywacji w konkretnym zadaniu stojącym przed jednostką wyjaśnia teoria samodeterminacji (Ryan i Deci, 2000)(...)”. Oprócz niepoprawności konstrukcji zdania należy zauważyć, że teoria ta była już wcześniej omawiana przez Autorkę na stronie 28, jednak bez wyraźnego wskazania jej autorów. Warto również podkreślić, że w literaturze naukowej w języku polskim zdecydowanie zalecaną i najczęściej stosowaną formą jest określenie „teoria autodeterminacji” (Self-Determination Theory; Deci i Ryan, 1985).

- na stronie 40 Doktorantka podejmuje zagadnienia związane z problematyką motywacji sportowej. W swoich rozważaniach odwołuje się jednak głównie do starszych pozycji literaturowych, między innymi pracy Vealeya (1986), na której opiera część wniosków dotyczących motywów podejmowania aktywności przez sportowców wysokokwalifikowanych. Wydaje się jednak, że przy dynamicznie zmieniających się uwarunkowaniach społecznych, kulturowych oraz pokoleniowych zasadne byłoby uzupełnienie tej części pracy o bardziej aktualne opracowania empiryczne, odnoszące się do współczesnych sportowców, w szczególności przedstawicieli młodszych kohort wiekowych, takich jak pokolenie Z. W literaturze ostatnich lat coraz częściej podkreśla się bowiem, że struktura motywów podejmowania i podtrzymywania aktywności sportowej ulega zmianom wraz z transformacjami stylu życia, systemu wartości oraz sposobów funkcjonowania młodych ludzi, co znajduje odzwierciedlenie m.in. w badaniach nad motywacją indywidualną zawodnika, dobrostanem sportowców oraz psychospołecznymi uwarunkowaniami uczestnictwa w sporcie.

W rozdziale trzecim zaprezentowano problematykę badań własnych, w tym cele, zadania badawcze oraz przyjęte hipotezy. Na szczególne podkreślenie zasługuje Rysunek 1 przedstawiony na stronie 46, prezentujący plan badań. Stanowi on bardzo czytelne i przejrzyste podsumowanie koncepcji badawczej pracy, ułatwiając zrozumienie logiki całego projektu oraz powiązań pomiędzy poszczególnymi zadaniami badawczymi. Tego rodzaju syntetyczne przedstawienie projektu badawczego należy uznać za szczególnie wartościowe, ponieważ pozwala czytelnikowi szybko uchwycić logikę konstrukcji badań oraz wzajemne powiązania między poszczególnymi etapami analizy empirycznej. W tym miejscu warto jedynie zwrócić uwagę na drobną kwestię terminologiczną mianowicie w mojej ocenie bardziej adekwatnym określeniem byłby termin „staż treningowy”, zamiast użytego w pracy, również błędnie, sformułowania „straż trenowania”. Kolejnych kilka uwag do tego rozdziału:

- na stronie 49 w ostatnim akapicie Doktorantka pisze: „Literatura omawia temat relacji...(...)” niemniej jednak nie podaje żadnego odniesienia do literatury.

- na stronie 50 w pierwszym akapicie zdublowane jest zdanie.

- na stronie 54 jest niezrozumiałe zdanie na początku pierwszego akapitu: „W dyscyplinach indywidualnych podstawą jest tworzenie grupy do celów treningowych, natomiast każdy sportowiec realizuje swoje własne cele wynikowe”. Czy Doktorantka miała na myśli że jak się tworzy grupy w ramach dyscyplin indywidualnych to tylko w celach treningowych? Ale to do końca nie jest prawda bo w dyscyplinach indywidualnych również

mamy rywalizację grupową (sztafety- pływanie, lekka atletyka, gry podwójne, rozgrywki drużynowe – tenis). I tak się zastanawiam czego jest „podstawą”?

- na stronie 56, w opracowaniu dotyczącym H2, Doktorantka pisze: „Jak pokazują doniesienia z literatury (...)”, jednak w tym miejscu nie zamieszczono żadnych odniesień do przywoływanej literatury.

- na stronie 60 Doktorantka przytacza Wielowymiarowy Model Przywództwa, kto jest jego autorem?

- na stronie 63 Autorka formułuje dość stanowcze twierdzenie dotyczące zachowań autorytarnych trenera, wskazując, że choć styl ten ogranicza autonomię zawodników, może jednocześnie sprzyjać kształtowaniu ich sprawczości. Pojawia się jednak pytanie o podstawy tego założenia gdyż w przedstawionym fragmencie brakuje odniesień do wyników badań empirycznych, które potwierdzałyby taką zależność.

- na stronie 64 Autorka rozwija powyższe rozważania, jednak również w tym miejscu brak jest odpowiednich cytowań. W konsekwencji przedstawiona argumentacja ma charakter spekulatywny. W mojej ocenie nie ma wystarczających podstaw empirycznych, aby formułować hipotezę o pozytywnym wpływie stylu autorytarnego na rozwój sprawczości zawodników. Odwołując się do dostępnych badań, bardziej uzasadnione wydaje się stwierdzenie, że styl autorytarny może znajdować pewne zastosowanie w pracy z dziećmi, gdzie kluczowe znaczenie mają kwestie bezpieczeństwa, struktury oraz egzekwowania zasad (np. Smoll & Smith, 2007). Mimo późniejszego potwierdzenia tej hipotezy w analizach, jej sformułowanie nie zostało odpowiednio ugruntowane w literaturze naukowej.

Smoll, F. L., & Smith, R. E. (2007). Coaching behavior research and intervention in youth sports. In G. Tenenbaum & R. C. Eklund (Eds.), *Handbook of sport psychology* (3rd ed., pp. 211–233). Wiley.

- na stronie 73 w górnej części strony Autorka pisze: „ W klimacie wspólnotowym liczy się wymiar ciepła, kompetencje (...)” - podkreślone sformułowanie jest nieadekwatne do opisu naukowego.

- na stronie 77 Autorka pisze w środku trzeciego akapitu: „Własne wykonanie może być oceniane w kontekście absolutnym, zadania samego w sobie, gdzie liczy się poprawność wykonania zaplanowanego działania (...)”- niejasne są dla mnie podkreślone sformułowania i tym samym całe zdanie.

- na stronie 79 Autorka przywołuje badania Rogowskiej i in. (2022) oraz Knight (2020), jednak nie precyzuje, jakie wyniki uzyskano w tych badaniach ani w jaki sposób odnoszą się one do postawionego przez Doktorantkę pytania badawczego (P12).

W tej części rozprawy dostrzegalna jest pewna niekonsekwencja, polegająca na tym, że jedynie wybrane pytania badawcze i hipotezy zostały uzupełnione argumentacją literaturową oraz odniesieniami do badań empirycznych, podczas gdy inne pozostają bez takiego uzasadnienia. Stanowi to niewątpliwie słabszy element tej części pracy

Rozdział czwarty zawiera szczegółowy opis metody badań, obejmujący charakterystykę uczestników badań, procedurę badawczą, opis zastosowanych narzędzi pomiarowych oraz wykorzystanych metod analizy statystycznej. Tabela numer 1 jest świetnie zaprojektowana i w sposób przejrzysty i logiczny porządkuje kolejne etapy badań oraz jasno pokazuje podział na próby, zmienne i cele. Dzięki temu dobrze wyjaśnia fragment procedury badawczej i ułatwia jego zrozumienie. W tabeli Doktorantka pisze „okres trenowania” które powinno brzmieć „staż treningowy”. Co istotne, to drugie pojęcie jest konsekwentnie stosowane w dalszych częściach pracy, może bardziej w formie „staż trenowania”. Kolejnych kilka uwag do rozdziału poniżej:

- na stronie 91 opisana jest procedura badania. czy Doktorantka zastosowała jakiegokolwiek metody kontroli jakości danych w kwestionariuszu online, pozwalające upewnić się, że nie był on wypełniany przez boty oraz że odpowiedzi udzielane były w sposób rzetelny?

- czy Skala Samooceny Efektywności Sportowej jest narzędziem własnym?

- nie wynika z opisu narzędzi i nie jest dla mnie zrozumiałe w jaki sposób Doktorantka badała obiektywnie efektywność meczową a ta zmienna pojawia się w pracy i jest opisywana.

- w jaki sposób Doktorantka oceniła poziom sportowy respondentów? Czy Doktorantka użyła do tego jakiegoś narzędzia? Nie jest to opisane w pracy. Wprawdzie na końcu pracy załączono część A, obejmującą zmienne demograficzne oraz informacje dotyczące uprawianej dyscypliny, jako element narzędzia badawczego „Klimat w sporcie”, jednak budzi wątpliwości przyjęty przez Doktorantkę podział oraz kryteria wyodrębnienia poszczególnych klas. Zastanawia również brak doprecyzowania kategorii „mistrzowska” poprzez wskazanie poziomu krajowego (np. „klasa mistrzowska krajowa”), jak również analogiczne niejasności w odniesieniu do poziomu sportowego. Należy wyjaśnić, na jakiej podstawie wprowadzono taki podział. Czy znajduje on uzasadnienie w literaturze przedmiotu, czy też stanowi autorską propozycję. Zatem podsumowując w podrozdziale „Pomiar zmiennych” brakuje opisu istotnych zmiennych zbieranych za pomocą metryczki/ankiety, takich jak poziom sportowy, klasa sportowa czy obiektywna efektywność sportowa mimo iż owe zmienne są bardzo istotne dla pełnego zrozumienia analizowanych w pracy hipotez.

- Doktorantka na stronie 100 posługuje się pojęciem „poziom rywalizacji”. Można przypuszczać, że intencją Autorki było odniesienie się do „poziomu sportowego”, jednak są to

dwa odmienne terminy. Poziom rywalizacji określa rangę zawodów, w których uczestniczy zawodnik (np. zawody krajowe, międzynarodowe), natomiast poziom sportowy odnosi się do jego indywidualnych osiągnięć i klasy sportowej. Przykładowo, zawodnik będący mistrzem świata reprezentuje międzynarodowy poziom sportowy, choć w danym momencie może brać udział w rywalizacji na poziomie krajowym. W pracy oba pojęcia stosowane są zamiennie, co należy uznać za błąd terminologiczny wymagający doprecyzowania.

Najbardziej rozbudowaną część pracy stanowi rozdział piąty, w którym przedstawiono wyniki przeprowadzonych analiz empirycznych. Obejmują one zarówno psychometryczną walidację narzędzia do pomiaru wspólnotowego i sprawczego klimatu w klubie sportowym (z zastosowaniem eksploracyjnej i konfirmacyjnej analizy czynnikowej), jak i analizy związków klimatu sportowego z efektywnością zawodników, zachowaniami trenera, orientacją rywalizacyjną oraz wybranymi zmiennymi demograficznymi. Przedstawiam kilka uwag w zakresie tego rozdziału:

- Tabela 6 jest trudna w odbiorze, ponieważ nie wskazano jednoznacznie, które skale odpowiadają poszczególnym kwestionariuszom psychologicznym.

- Tabela 11, zawierająca opis hipotez badawczych, posługuje się pojęciem „obiektywnej efektywności”, jednak nie wiemy do końca jak owa efektywność była wyliczana, w jaki sposób była ona określana. Skala oceny efektywności sportowej umożliwia pomiar subiektywny, natomiast sposób pomiaru efektywności obiektywnej pozostaje niejasny. Należy przy tym podkreślić, że Doktorantka nie wyjaśnia tej kwestii ani we wcześniejszym rozdziale 4, dotyczącym metodologii, ani w opisie procedury badawczej.

- Uzupełnienie rozdziału 5.3 o zestawienia tabelaryczne wyników, odrębnie dla testu t-Studenta, analizy ANOVA oraz analiz korelacyjnych, zwiększyłoby przejrzystość prezentowanych rezultatów oraz ułatwiło ich interpretację. Ponadto na stronie 153 Doktorantka wprowadza określenie poziom europejski, osobno poziom światowy. Natomiast w zbieranych informacjach o poziomach sportowych nie ma określenia europejski, jest tylko międzynarodowy. Co to jest zatem za wynik i kogo?

- niezrozumiałe jest dla mnie sformułowanie na stronie 155: „Istotna różnica wskazuje słaby dodatni związek (...)”, podobnie na str 156 „Istotna różnica wskazuje na umiarkowany dodatni związek między postrzeganiem sprawczego klimatu (...)”, poniżej w 5.3.11.: „Istotna różnica wskazuje słaby ujemny związek (...)” podobnie na str 157: „Istotna różnica wskazuje umiarkowany dodatni związek (...)”. Zasadne wydaje się doprecyzowanie stosowanej terminologii statystycznej. Sformułowanie „istnieje istotna różnica” jest właściwe w

odniesieniu do analiz porównawczych (np. testu t-Studenta czy analizy wariancji ANOVA), natomiast w przypadku analiz korelacyjnych, które odnoszą się do związków między zmiennymi, bardziej adekwatne byłoby użycie określenia „istnieje istotna zależność”. Ujednolicenie terminologii w tym zakresie zwiększyłoby precyzję i poprawność metodologiczną opisu wyników.

- W podrozdziale 5.3.12 Autorka zapowiada analizę związków między sprawczym i wspólnotowym klimatem a liczbą godzin treningowych, jednak w prezentowanych wynikach pojawiają się również dane dotyczące korelacji tych zmiennych z wiekiem. Powstaje w związku z tym wątpliwość, czy mamy do czynienia z nieścisłością w tytule podrozdziału, czy też w jego opisie?

- Tabele 30, 31 i 32 stanowią bardzo trafne i wartościowe podsumowanie wyników, syntetycznie ujmujące zarówno różnice, jak i zależności między analizowanymi zmiennymi. Niemniej jednak w Tabeli 30 można dostrzec pewne nieścisłości interpretacyjne. Wskazano tam „brak istotnych różnic” w odniesieniu do klimatu wspólnotowego i wieku, podczas gdy przedstawione wyniki dotyczą korelacji, a więc zależności między zmiennymi. Analogiczna sytuacja dotyczy relacji między stażem w klubie sportowym a klimatem wspólnotowym, gdzie również zastosowano sformułowanie „brak istotnych różnic”. W obu przypadkach bardziej adekwatne byłoby odniesienie się do braku istotnych zależności, co pozwoliłoby zachować poprawność terminologiczną i metodologiczną opisu wyników.

Rozprawę zamyka rozdział szósty, w którym Autorka dokonuje dyskusji uzyskanych wyników w odniesieniu do literatury przedmiotu, wskazuje ograniczenia przeprowadzonych badań oraz przedstawia implikacje praktyczne i kierunki dalszych badań. Poniżej kilka uwag dotyczących rozdziału Dyskusja:

- ryciny 1,2,3 podsumowujące 24 hipotezy pracy to bardzo dobry pomysł w szczególności że ilość hipotez jest imponująca. Pozwala to na świetne zobrazowanie wyników. Niemniej jedna w Rycinie 1. jest błąd. Zaznaczone są H2 i H4 jako hipotezy, które w pracy potwierdziły się i mają zielone kółeczka natomiast w opisie i z przeprowadzonych analizy tych hipotez wynika że nie potwierdziły się one w badaniach. Doktorantka na stronie 166 pisze: „**Hipotezy te nie zostały potwierdzone w pracy**” kontynuując Autorka wcześniej pisze: „Hipotezy H2 i H4 zakładały, że wyższe postrzeganie wspólnotowego (H2) lub sprawczego (H4) klimatu w środowisku sportowym wiąże się z wyższą obiektywną efektywnością drużyny. Jak się okazało, jedynie liczba straconych bramek ujemnie korelowała ze sprawczym klimatem w klubie sportowym (...)”.

- rozważania dotyczące hipotez H2, H4, H5 i H6 wydają się stosunkowo skąpe w porównaniu z analizą pozostałych hipotez oraz prowadzoną w ich zakresie dyskusją. Nie zawierają również odniesień do wyników badań innych autorów ani do literatury przedmiotu.

- pomocne jest zastosowanie pogrubienia w tekście, wskazującego, które hipotezy zostały potwierdzone, a które nie znalazły potwierdzenia. Niemniej jednak w całej dyskusji brakuje w tym zakresie konsekwencji, ponieważ niekiedy tego typu stwierdzenia nie są wyróżnione. Szkoda, gdyż jednolitość w tym zakresie zwiększyłaby przejrzystość opracowania.

Na szczególną uwagę, w mojej ocenie, zasługuje wynik dotyczący hipotezy H15 (str. 175). Uzyskane rezultaty wskazują, że zachowania autorytarne są istotnie i pozytywnie powiązane ze sprawczym klimatem, przy czym związek ten jest silniejszy w dyscyplinach zespołowych niż indywidualnych. Ponadto wykazano istotny, pozytywny związek sprawczego klimatu z samooceną efektywności sportowej, a analiza moderowanej mediacji ujawniła, że efekt pośredni występuje przede wszystkim w dyscyplinach zespołowych.

Wyniki te potwierdzają znaczenie stylu autorytarnego w budowaniu sprawczości i odpowiedzialności w sportach zespołowych. Jednocześnie są one interesujące, ponieważ częściowo pozostają w sprzeczności z dominującymi w psychologii rekomendacjami dotyczącymi zarządzania zespołem, które akcentują raczej znaczenie stylu demokratycznego, co znajduje potwierdzenie w licznych badaniach.

Tym samym uzyskane rezultaty sugerują, że w kontekście sportu autorytarny styl kierowania może sprzyjać kształtowaniu sprawczego klimatu i lepszej efektywności sportowej. Z tego względu zasadne byłoby pogłębienie dyskusji tego wyniku w odniesieniu do doniesień innych autorów i badań empirycznych, czego jednak w pracy zabrakło.

- na stronie 181, w ostatnim akapicie, Autorka podejmuje tematykę klimatu w kontekście otrzymywanego wynagrodzenia i stypendium. Należy jednak zauważyć, że Doktorantka prowadziła analizy dotyczące różnic, a nie zależności, w związku z czym sformułowania typu „istnieją zależności” są w tym przypadku nieadekwatne.

Całość kończy ogólne podsumowanie i wnioski oraz bibliografia posiadająca 226 pozycji, i załączniki. W odniesieniu do bibliografii, obejmującej zarówno starsze, jak i najnowsze pozycje literatury przedmiotu, w tym artykuły naukowe, pozycje książkowe, podręcznikowe oraz monografie, w języku polskim i angielskim, pozwolę sobie sformułować kilka drobnych uwag:

- na stronie 29 pozycja Horn, 2012 powinna zawierać współautorów a więc: Horn i in.

2012

- na stronie 72 brakuje w pozycji Deci, 2013, s. 440 drugiego autora, a więc Deci i Ryan,

2013

- na stronie 96 jest cytowany Bandura, 1981 a w Bibliografii jest Bandura, 1982.

- na stronie 181 brakuje drugiego autora w Mandal, 2017, powinno być Mandal i Sitko-Dominik, 2017.

- na stronie 185 jest cytowany: Markus i Kiyama, 1991, a w bibliografii jest Markus i Kitayama, 1991

- w pozycji bibliografii nr 38 brakuje drugiego autora: Chellandurai i Salen, 1980.

Należy również zaznaczyć, że w pracy pojawiają się sporadyczne uchybienia o charakterze stylistycznym, interpunkcyjnym oraz gramatycznym. Mają one jednak charakter incydentalny i nie wpływają na ogólną wysoką jakość merytoryczną rozprawy. Biorąc pod uwagę obszerność i złożoność opracowania, tego rodzaju niedoskonałości są zrozumiałe. Z tego względu odstępuję od ich szczegółowego wyliczania.

Podsumowując, praca ma charakter wybitnie wyróżniający się i stanowi istotny wkład w rozwój psychologii sportu, łącząc wysoki poziom merytoryczny z nowatorską i doskonale uzasadnioną koncepcją badawczą. Szczególną jej wartością jest opracowanie oraz psychometryczna walidacja nowego, trafnego i rzetelnego narzędzia do pomiaru klimatu wspólnotowego i sprawczego w klubie sportowym, precyzyjnie dostosowanego do specyfiki środowiska sportowego. Na podkreślenie zasługuje także przejrzysta, logiczna struktura analiz oraz ich wieloaspektowy charakter, obejmujący równoległe testowanie różnych wymiarów klimatu, co pozwala na pogłębione zrozumienie mechanizmów funkcjonowania zawodników. Praca wyróżnia się również szeroką perspektywą badawczą, uwzględniającą zarówno sportowców dyscyplin indywidualnych, jak i zespołowych oraz rozszerzającą analizę na populację dorosłych (piłka nożna), co znacząco zwiększa jej wartość aplikacyjną. Autorka w sposób dojrzały i przekonujący ukazuje złożoność oraz wielowymiarowość klimatu w klubie sportowym, integrując rolę trenerów oraz subiektywną i obiektywną efektywność sportowa a całość osadza w solidnych podstawach teoretycznych i aktualnej literaturze przedmiotu. Praca spełnia wszelkie wymogi stawiane rozprawom doktorskim, określone w art. 13 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym. W związku z tym wnioskuję o dopuszczenie Doktorantki do dalszych etapów przewodu doktorskiego. Ponadto uważam, że rozprawa doktorska mgr Izabeli Huzarskiej-Rynasiewicz pt. „Sprawczy oraz wspólnotowy

klimat w klubie sportowym a postawy i rezultaty zawodników dyscyplin indywidualnych i drużynowych”, przygotowana pod kierunkiem promotora dr hab. Pawła Jurka, prof. UG, oraz promotor pomocniczej dr hab. Dagmary Budnik-Przybylskiej, prof. UG, zasługuje na wyróżnienie.